

Nr 189.

Av herr **Sandler m. fl.**, om studielån med statlig kreditgaranti åt flyktingstudenter, som bedriva studier vid landets universitet och högskolor.

Under och efter det andra världskriget har ett icke ringa antal flyktingstudenter tagit sin tillflykt till vårt land. De ha i likhet med övriga flyktingar vid sin ankomst hit i regel saknat tillgångar.

Till flyktingstudenterna utdelas av statens flyktingnämnd under åren 1946—1948 ett mindre antal räntefria studielån, varjämte Internationella Studenthjälpens Rikskommitté i mycket begränsad utsträckning kunnat bistå flyktingstudenterna med stipendier.

Under de senaste åren ha emellertid icke ens dessa möjligheter till hjälp stått flyktingstudenterna till buds, och deras situation har därför blivit än svårare. Ett stort antal ungdomsorganisationer och ideella organisationer — Folkpartiets ungdomsförbund, Godtemplarorden Sveriges storloge av I. O. G. T., Högerns Ungdomsförbund, Internationella Studenthjälpens Rikskommitté, Nationaltemplarorden, Svenska Landsbygdens Ungdomsförbund, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, Sveriges Förenade Studentkårer, Sveriges Riksidrottsförbund, Sveriges Scoutförbund, Sveriges Studerande Ungdoms Helykterhetsförbund och Unga Örnar — ha därför under hösten 1950 genomfört en insamlingsaktion, »Ungdomshjälpen till flyktingstudenterna». Målsättningen för denna har varit att lämna bistånd åt flyktingstudenterna under innevarande läsår. De möjligheter att erhålla borgenfria lån, som beretts flyktingstudenter vid Uppsala universitet och Lantbrukshögskolan, genom att studentnationerna, studentkårerna och studentkårens kreditkassa tillsammans svara för 90 % av förlustrisken, kan icke definitivt lösa problemet vid dessa läroanstalter, då de medel som stå till förfogande äro begränsade. De hjälpformer som skapats av ungdoms- och studentorganisationerna kunna sålunda icke beräknas tillgodose flyktingstudenternas behov av stöd under kommande budgetår.

Man har f. n. att räkna med att ca 200 flyktingstudenter, som bedriva studier vid universiteten och högskolorna, äro i stort behov av studiehjälp, ett antal, som under de närmaste åren vid oförändrad utrikespolitisk situation torde komma att successivt reduceras, då många av dessa flyktingstudenter kunna beräknas avlägga sina examina inom den närmaste framtiden eller ha möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap och då flyktingstudenter numera endast i mycket begränsad utsträckning komma till Sverige. Deras ekonomiska situation är emellertid ofta sådan, att de — trots att de genom till-

fälligt arbete inom yrken, för vilka de många gånger icke äro lämpade, söka förvärva medel för att täcka studiekostnaderna — tvingas leva på en utomordentligt låg levnadsstandard, vilket menligt inverkat på deras studier och hälsa.

I motionerna I: 412 och II: 501 till 1950 års riksdag yrkades, att statsgaranterade studielån skulle beviljas även vissa flyktingstudenter. Statsutskottet, som av principiella skäl avstyrkte motionen, förutsatte, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på frågan. Riksdagen fattade beslut i enlighet med utskottets hemställan. Utskottets talesman, hr Sven Larsson, betonade vid debatten i första kammaren, att han förutsatte, att Kungl. Maj:t skulle finna någon utväg att hjälpa flyktingstudenterna.

Ett statligt stöd till flyktingstudenterna synes motiverat bl. a. av arbetsmarknadsskäl. Bristen på intellektuell arbetskraft inom flertalet yrkesområden gör det angeläget att flyktingstudenterna utnyttjas och därför beredas möjlighet att — utan av alltför stora ekonomiska svårigheter betingade täta studieavbrott — snabbt slutföra sina studier.

Stöd för denna uppfattning lämnas av kungl. arbetsmarknadsstyrelsen, som i en den 31 oktober 1950 dagtecknad underdånig skrivelse betecknat det som en brist, att begåvade men medellösa flyktingar äro uteslutna från möjligheten att i det vittförgrenade systemet av lån och stipendier erhålla statligt stöd för utbildning inom sådana intellektuella yrkesområden, som de visat fallenhet för. Situationen på den intellektuella arbetsmarknaden har varit ett av motiven för de senaste årens strävan att möjliggöra tillträde till högre studier för alla därtill lämpade för att därmed tillvarataga landets begåvningsreserv. Den tillgång, som flyktingstudenterna i detta sammanhang kunna representera, bör enligt arbetsmarknadsstyrelsens mening beaktas, heter det vidare i skrivelsen.

Det torde icke vara erforderligt att närmare understryka, att jämväl humanitära skäl motivera ett statligt stöd till flyktingstudenterna.

Nära nog allmän enighet torde därför råda om önskvärdheten av att flyktingstudenterna beredas statligt stöd. Osäkerhet har emellertid rått beträffande de lämpliga formerna härför.

I princip synes det icke oriktigt, att flyktingstudenterna göras delaktiga av de stödformer, som beretts svenska studenter. Då det studentsociala reformprogrammet på grund av det statsfinansiella läget endast till en mindre del kunnat genomföras och då därför mycket begränsade medel stå till förfogande för statsstipendier och räntefria studielån, torde emellertid det statliga stödet till flyktingstudenterna för närvarande böra begränsas till studielån med statlig kreditgaranti, varvid det likväl förutsättes, att Kungl. Maj:t i annat sammanhang bereder flyktingstudenterna tillfälle att söka licentiand- och doktorandstipendier.

Studielån med statlig kreditgaranti på de villkor, som gälla för svenska studenter, är tveklöst den billigaste formen för statligt stöd till flyktingstudenterna, samtidigt som denna form — även om den måste anses som en minimi-

åtgärd — skapar ekonomiska förutsättningar för att flyktingstudenterna utan studieavbrott skola kunna nå fram till en akademisk examen. Den förlustrisk, som staten ikläder sig genom att låntagare av en eller annan orsak ej kan återbetala lånet, synes vara reducerad till ett minimum redan genom den noggranna prövning av låneansökningar, som sker i statsstipendienämnderna och dessas beredande organ. Av ekonomiska skäl torde denna stödform således icke kunna avvisas. Med hänsyn till de speciella problem, som kunna komma att uppstå, när denna låneform öppnas för flyktingstudenterna, kan det ifrågasättas, huruvida icke statsstipendienämnderna böra inhämta yttrande över inkomna låneansökningar från flyktingstudenter från dels statens utlänningskommission, dels de myndigheter, som ha att besluta om dispens för studier för utländska studerande vid landets universitet och högskolor.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att studielån med statlig kreditgaranti måtte beviljas även flyktingstudenter, som bedriva studier vid landets universitet och högskolor, varvid lånevillkor och behörighetskrav skola vara desamma som för svenska studenter.

Stockholm i januari 1951.

Rickard Sandler.

Hardy Göransson.

Valter Åman.

B. A. Nilsson.

Leif Cassel.
